

POLITIKA OTVORENE ZNANOSTI
Instituta za etnologiju i folkloristiku

Sadržaj

Uvod	3
Dosadašnje prakse otvorene znanosti IEF-a	4
Ciljevi Politike otvorene znanosti IEF-a	5
Načini provođenja Politike otvorene znanosti IEF-a	5
Praćenje provedbe Politike otvorene znanosti IEF-a	6

UVOD

Politika otvorene znanosti Instituta za etnologiju i folkloristiku (*dalje u tekstu: Politika otvorene znanosti IEF-a*) donosi se s ciljem osiguravanja transparentnosti, vidljivosti i dostupnosti rezultata istraživanja znanstvenika i suradnika u području humanističkih znanosti, poljima etnologije i antropologije, filologije i znanosti o umjetnosti, kao i povećanja međunarodne prepoznatljivosti znanstvenoistraživačke i stručne djelatnosti Instituta za etnologiju i folkloristiku (dalje u tekstu: IEF ili Institut) te doprinosu kulturnom i znanstvenom razvoju društva. Primjenjuje se na sve zaposlenike i projekte Instituta.

Institut podržava i provodi načela otvorene znanosti uzimajući u obzir njezina ograničenja i kontekstualnu uvjetovanost.

U provedbi Politike otvorene znanosti IEF-a važno je zaštititi integritet istraživačkog procesa, privatnost pojedinaca i skupina uključenih u istraživačke procese te osigurati povjerljivost prikupljenih podataka vodeći se etičkim smjernicama i praksama etnologije i kulturne antropologije.

Istraživački podaci koriste se kao krovni termin u kontekstu otvorene znanosti i međunarodnih standarda te su u ovoj Politici funkcionalno ekvivalentni istraživačkoj građi i pripadajućim metapodacima.

U provedbi Politike otvorene znanosti IEF-a valja imati na umu da je istraživačka građa u etnografskim projektima specifičnog i raznovrsnog karaktera te kvalitativne naravi; da je prema epistemološkim i etičkim načelima često rezultat dugotrajnih odnosa, interakcija, stečenog povjerenja te drugih situacijski i kontekstualno uvjetovanih čimbenika istraživanja u okviru kojih se oblikuje i njezino značenje; da je kao takva često neponovljiva te nedjeljiva u smislu dekontekstualiziranih informacija i "sirovih" podataka; da građa često nastaje kolaborativno; da nastaje u istraživačkom procesu koji je refleksivan i interpretativan. Takva obilježja iziskuju specifična rješenja u primjeni načela otvorene znanosti, osobito kada je riječ o osjetljivim temama ili istraživačkoj građi nastaloj u specifičnim istraživačkim okolnostima jer njezina javna dostupnost može dovesti do neadekvatnog tumačenja ili narušavanja etičkog i interpretativnog okvira u kojem je nastala i koji je nužan za njezino razumijevanje.

Upravljanje istraživačkim podacima podrazumijeva prikupljanje, organiziranje i strukturiranje, obradu, zaštitu, kratkoročnu i dugoročnu pohranu te diseminaciju istraživačkih podataka u skladu s etičkim načelima struke.

Politika otvorene znanosti IEF-a donosi se u skladu s:

- Politikom otvorene znanosti EU
- UNESCO-ovim preporukama za otvorenu znanost
- Hrvatskim planom za otvorenu znanost
- Planom razvoja istraživačke infrastrukture u Republici Hrvatskoj (2023-2027)
- zakonodavnim okvirom RH
- Zakonom o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti
- Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima
- Zakonom o pravu na pristup informacijama
- Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima

- Uredbom (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ) - Opća uredba o zaštiti podataka i Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka
- Uredbom o programskom financiranju javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta u Republici Hrvatskoj
- Nacionalnim sveučilišnim, znanstvenim i umjetničkim kriterijima
- Etičkim kodeksom Instituta za etnologiju i folkloristiku
- Pravilima za upravljanje dokumentarnim i arhivskim gradivom Instituta za etnologiju i folkloristiku
- Strategijom Instituta za etnologiju i folkloristiku 2025. – 2029.

Također, Politika otvorene znanosti IEF-a se oslanja na ključne dokumente strukovnih udruga koji definiraju upravljanje podacima u etnografskim istraživanjima (kao što su *Statement on Data Governance in Ethnographic Projects* pri European Association of Social Anthropologists, EASA, 2018; *Statement on Data Management in Ethnology and Folklore* pri Société Internationale d’Ethnologie et de Folklore, SIEF, 2019) te na znanstvene radove u kojima se raspravlja o otvorenoj znanosti i otvorenim podacima u etnologiji i kulturnoj antropologiji.

DOSADAŠNJE PRAKSE OTVORENE ZNANOSTI IEF-A

Strategijom razvoja Instituta za etnologiju i folkloristiku 2025. – 2029. kao jedan od posebnih strateških ciljeva utvrđen je doprinos otvorenoj znanosti. Institut je jedan od potpisnika Inicijative za Hrvatski oblak otvorene znanosti (HR-OOZ), a predstavnici Instituta bili su članovi Vijeća Inicijative pri SRCU i suradnici u radnim skupinama za definiranje strukture i načela HR-OOZ-a te za izradu prijedloga Hrvatskog plana za otvorenu znanost.

Institut djeluje kao nacionalna koordinacijska ustanova za DARIAH-HR – digitalnu istraživačku infrastrukturu koja podržava digitalno istraživanje i poučavanje u umjetnosti i humanističkim znanostima.

Dosadašnje prakse uključuju:

- izdavanje institutskog časopisa *Narodna umjetnost* u dijamantnom modelu otvorenog pristupa
- omogućavanje otvorenog pristupa autorskim i uredničkim publikacijama
- izdavanje digitalnih publikacija u otvorenom pristupu
- korištenje nacionalne infrastrukture za otvorenu znanost (CroRIS, Dabar, Hrčak i e-Kultura)
- pohranjivanje dokumentacijske i ostale građe u sustavima Dokumentacije IEF-a
- digitalizaciju i javnu dostupnost dokumentacijske i ostale građe u digitalnom repozitoriju IEF-a (DIEF)
- uključivanje javnosti u znanstvenoistraživački rad

- organizacija ciklusa predavanja “Tribina IEF-a” putem kojih se rezultati istraživanja znanstvenika IEF-a i drugih istraživača iz Hrvatske i svijeta dijele sa širom javnosti
- objavljivanje planova, izvještaja i rezultata istraživanja u otvorenom pristupu.

CILJEVI POLITIKE OTVORENE ZNANOSTI IEF-A

Temeljni cilj Politike otvorene znanosti IEF-a je sustavna i kontinuirana primjena praksi otvorene znanosti u radu istraživača i Instituta putem:

- objavljivanja znanstvenih i stručnih publikacija i drugih rezultata znanstvenog rada u otvorenom pristupu ili djelomično otvorenom pristupu
- pohrane publikacija, ocjenskih radova te drugih materijala koji sadrže znanstvene informacije u otvorenom pristupu u institucijske digitalne repozitorije pod jednom od otvorenih licencija odmah nakon objavljivanja, a ako to nije moguće, s vremenskim odmakom
- sustavnog upravljanja istraživačkim podacima
- povećanja vidljivosti i korištenja rezultata javno financiranih istraživanja
- donošenja uputa o postupanju s intelektualnim vlasništvom na istraživačkim podacima
- razvijanja digitalnog repozitorija IEF-a (DIEF) te institucijskog repozitorija na platformi Dabar
- uključivanja doprinosa otvorenoj znanosti u postupke vrednovanja rada istraživača
- jačanja kompetencija za otvorenu znanost svih zaposlenika Instituta.

NAČINI PROVOĐENJA POLITIKE OTVORENE ZNANOSTI IEF-A

Politika otvorene znanosti IEF-a uz dosadašnje prakse otvorene znanosti, uzimajući u obzir prethodno navedenu specifičnost institutske građe, obuhvaća i sljedeće aktivnosti:

- poticanje objavljivanja znanstvenih i stručnih publikacija istraživača u otvorenom pristupu
- poticanje samoarhiviranja publikacija i istraživačkih podataka u digitalnim repozitorijima
- uvođenje sustavnog pohranjivanja institutskih publikacija i izdanja u digitalni repozitorij Dabar
- korištenje otvorenih formata, licencija i trajnih identifikatora (npr. DOI, URN:NBN, ORCID) za označavanje istraživača, publikacija, istraživačkih podataka i građe
- informiranje javnosti transparentnom komunikacijom, pristupačnim i uključivim jezikom
- donošenje procedura upravljanja istraživačkim podacima
- omogućavanje otvorenog pristupa istraživačkim podacima uz primjenu FAIR i CARE načela u skladu s etičkim i istraživačkim praksama etnologije i kulturne antropologije, filologije, znanosti o umjetnosti te srodnih humanističkih disciplina
- donošenje uputa o postupanju s intelektualnim vlasništvom na istraživačkim podacima
- korištenje i održavanje institutske infrastrukture i repozitorija

- pružanje podrške korištenju nacionalnih i međunarodnih infrastruktura za dijeljenje podataka i publikacija
- vrednovanje aktivnosti vezanih uz doprinos otvorenoj znanosti i njihovo uključivanje u institutski opći akt koji propisuje dodatne kriterije Instituta za izbor i reizbor na radna mjesta te izbor na viša radna mjesta
- informiranje i educiranje zaposlenika o načelima i praksama otvorene znanosti, uključujući upravljanje istraživačkim podacima i zaštitu autorskih prava
- informiranje i educiranje zaposlenika o mogućnostima i načinu korištenja nacionalnih i institutskih infrastruktura
- poticanje sudjelovanja zaposlenika u programima obrazovanja i osposobljavanja o otvorenoj znanosti.

PRAĆENJE PROVEDBE POLITIKE OTVORENE ZNANOSTI IEF-A

Provedba Politike otvorene znanosti IEF-a pratit će se putem godišnjeg Izvještaja o radu IEF-a u koji će biti uključeni sljedeći pokazatelji:

- broj publikacija objavljenih u otvorenom pristupu
- broj publikacija pohranjenih u institutskim digitalnim repozitorijima
- pohranjivanje istraživačkih podataka u institutskim digitalnim repozitorijima
- aktivnosti u području otvorene znanosti na nacionalnoj i međunarodnoj razini
- broj provedenih edukacija i stručnih usavršavanja iz područja otvorene znanosti
- aktivnosti uključivanja javnosti u znanstvenoistraživački rad (građanska znanost).

Politika otvorene znanosti Instituta za etnologiju i folkloristiku jednoglasno je donesena na sjednici Znanstvenog vijeća održanoj 19. svibnja 2026. te stupa na snagu osmog dana od dana objave na mrežnim stranicama Instituta.

Ravnateljica Instituta

Iva Niemčić
dr. sc. Iva Niemčić

Predsjednica Znanstvenog vijeća

Naila Ceribašić
dr. sc. Naila Ceribašić

U Zagrebu, 19. svibnja 2026.

Urbroj: 3-02/04-26-01-01